

STÁRNUTÍ SPOLEČNOSTI, ANEB VÝZVA NEJEN PRO DŮCHODOVÝ SYSTÉM

Senior, stát a něco mezi nimi

Jan Lorman

Česká demografická společnost 15/11/2017

Východiska

- *Začátek třetího tisíciletí je obdobím velkého zvětšování počtu osob vyššího věku, které se mohou podílet na aktivním způsobu života, když jim k tomu společnost poskytne podmínky. (OECD)*
- *Prodloužil se i věk lidského zdraví.*
- ***Čelíme historické výzvě: přidat obsah a smysl přidaným létům.***

- Metody **technologické dělby práce**, které vytvořila industriální společnost, jsme si zvykli používat **na řešení situací humánních**. **Vytvořili jsme instituce** na zrození, nemoci, na stáří, na umírání...
- **Přesunuli jsme odpovědnost za své zdraví na zdravotníky**, na lékaře, sestry a ošetřovatelky. Když nás něco zabolí, nehledáme nápravu v nalezení příčiny v chybném chování, ale v lékařském předpisu na efektivní pilulku.

Prof. Jan Holčík:

- *Najít nemoc a prodloužit život nemocného patří k důležitým cílům medicíny, ale hlavním cílem péče o zdraví by mělo být přispět k tomu, aby jedinec zůstal zdravý co nejdéle*
- ***Zdravotnictví však není tím nejdůležitějším faktorem, který zdraví lidí ovlivňuje.***
- *Zdraví vzniká v rodinách, ve školách a na pracovištích, všude tam, kde lidé žijí a stárnou.*

Východiska

Zdravotní politika Švédska založená na determinantách zdraví:

- **podíl na společenském a politickém životě**
- **ekonomická a sociální bezpečnost**
- **bezpečné a příznivé podmínky během dětství a dospívání**
- *zdravější pracovní podmínky*
- *zdravé a bezpečné životní prostředí a zboží*
- *zdravotnické služby více přispívající ke zdraví*
- *účinná ochrana proti infekčním nemocem*
- *bezpečný pohlavní život a dobré reprodukční zdraví*
- *soustavná tělesná aktivita*
- *dobré stravovací návyky a bezpečné potraviny*
- *omezení škodlivých návyků ohrožujících zdraví.*

Podle: Prof. Jan Holčík

- ***Za starého člověka je považován jedinec, u něhož k poklesu funkčnosti dochází v souvislosti se zvyšujícím se věkem. Funkční potenciál však není podstatný jen z důvodu vymezení stáří jednotlivce, ale úroveň funkčnosti zmíněných složek zásadním způsobem ovlivňuje jeho individuální kompetence uspokojovat své potřeby.***

PhDr, Kateřina Kubalčíková, Ph.D.: Expertíza pro Brno – komunitní plánování.

Geriatrický pacient je specifický tím, že jeho diagnóza stanovená klasickými biomedicínskými metodami nevypovídá o tom, kolik potřebuje péče, jak se stává závislým na okolí, ani o tom, jak a kde bude moci prožívat další život. Má snížené funkční rezervy a horší adaptabilitu.

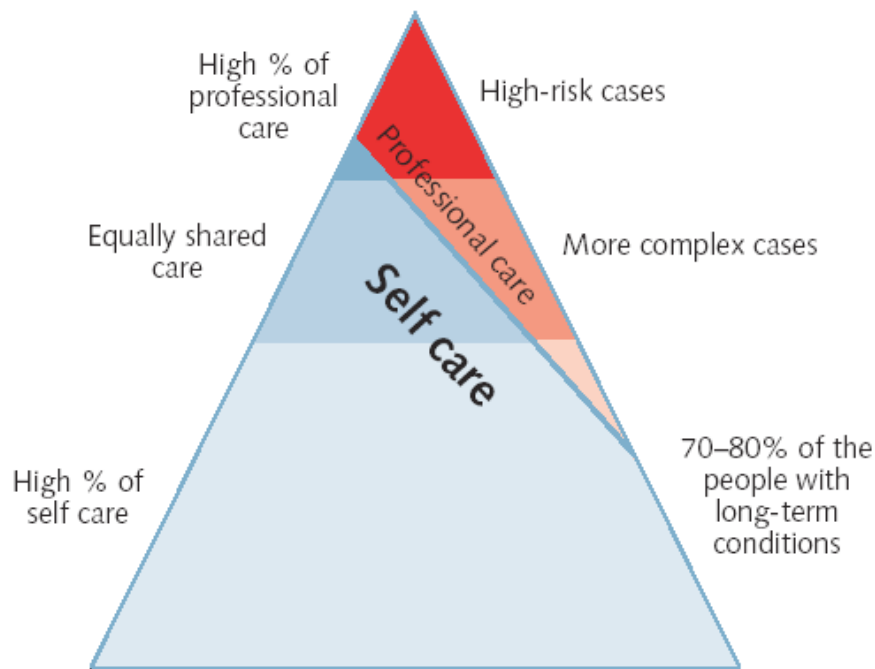
Léčbu ve stáří (zejména pozdním) je třeba zaměřovat nejen na vyléčení základní choroby, což nejednou není možné, ale i na zachování, případně zlepšení soběstačnosti a fungující sociální vztahy a vazby v rodině a komunitě obecně.

prof. MUDr.doc. Pavel Weber: Stárnutí a stáří v 21.století

- V ČR je asi **půl miliónu jednočlenných domácností** osob starších 65 let.
- Podle průzkumů je **nezvládnutá samota** na prvním místě tíživých problémů starších lidí v ČR.
- Pasivita, rezignace a patologické změny
- Měli bychom se pokusit scelit nekonečný prstenec lidského žití. Narození, dětství, dospělost, stáří a smrt. Pochopit, že stáří je budoucností každého z nás.
- Ten, který prošel zkušeností smrti, ví, jak nás provést údolím života. (Velikonoční poselství)

Význam svépomoci – self-management

Fig 5.2 Empowering and enabling individuals to take control

Source: Department of Health

Ministerstvo zdravotnictví V. Británie odhaduje, že ICT umožní rozvoj svépomoci, který povede k redukci návštěvy lékařů až o 40 %, návštěvy ambulantních pacientů o 17 %, počtu hospitalizací o 50 %, zkrácení doby hospitalizací o 50 % a počet dnů mimo zaměstnání o 50 %.

Zdroj: Peter Wintlev-Jensen; European Commission; DG INFSO H3; 2008

Rodina

- **Lev Nikolajevič Tolstoj:** Rodina je jednou z nevyhnutelných podmínek štěstí.
- **André Maurois:** Přítel vás může mít rád pro vaši inteligenci, milenka pro váš půvab, ale rodina vás miluje bez důvodu. A přece vás může rozhněvat jako žádná jiná lidská skupina.
- **!!Rodina je schopná pružně reagovat na potřeby svých blízkých.**

Rodina

- ***Dnes využívá cca 75 tisíc starých lidí každodenní péči rodiny.***
- ***Problémy pečujících rodin :***
 - *nevědí, co bude péče obnášet, mají strach z neznáma*
 - *začnou péči řešit až akutně*
 - *riskují ztrátu zaměstnání*
 - *neznají nabídku podpůrných (sociálních) služeb*
 - *nevědí jak a kde vyjádřit své potřeby (komunikace s úřady)*

Finančně nezvládá péči o seniora 8 % pečujících rodin.

Psychicky péči velmi nezvládá 9 % pečujících rodin

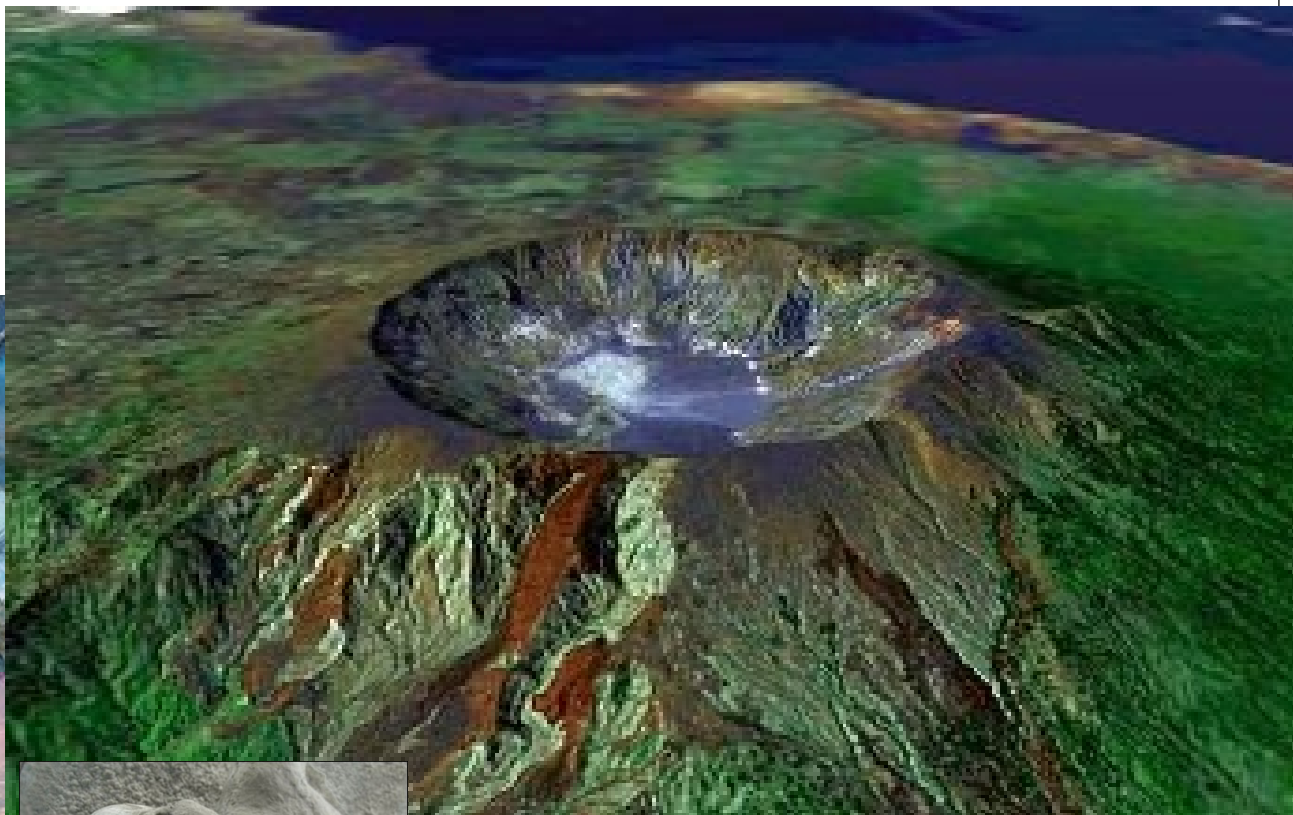
Jeřábek: Mezigenerační solidarita při péči o závislého seniora v rodině (UK; 2013)

Stát

Albert Einstein: Stát je tu pro lidi, a ne lidi pro stát.

- Rolí státu je sloužit svým občanům a vytvářet podmínky pro blahobytný život.
- Dbát na to, aby nikdo nebyl bezdůvodně utiskován, pomáhat slabším, aby nikdo nežil v bídě.
- **Zajišťovat funkčnost solidárních systémů.**
- Stát nedokáže pružně reagovat na potřeby svých občanů.

Tambora 1815

Civilizační paradoxy:

- silnější (produktivnější) jedinci vyhánějí z pracovního procesu slabší, zároveň však mnozí projevují svůj altruismus solidaritou s nimi; zříkají se části výsledků své práce v jejich prospěch. Tou nejpočetnější postiženou skupinou jsou staří lidé.
- **Lidská solidarita může být i zdrojem trvalé závislosti člověka na pomoci druhých.**

Stát - společnost a jedinec

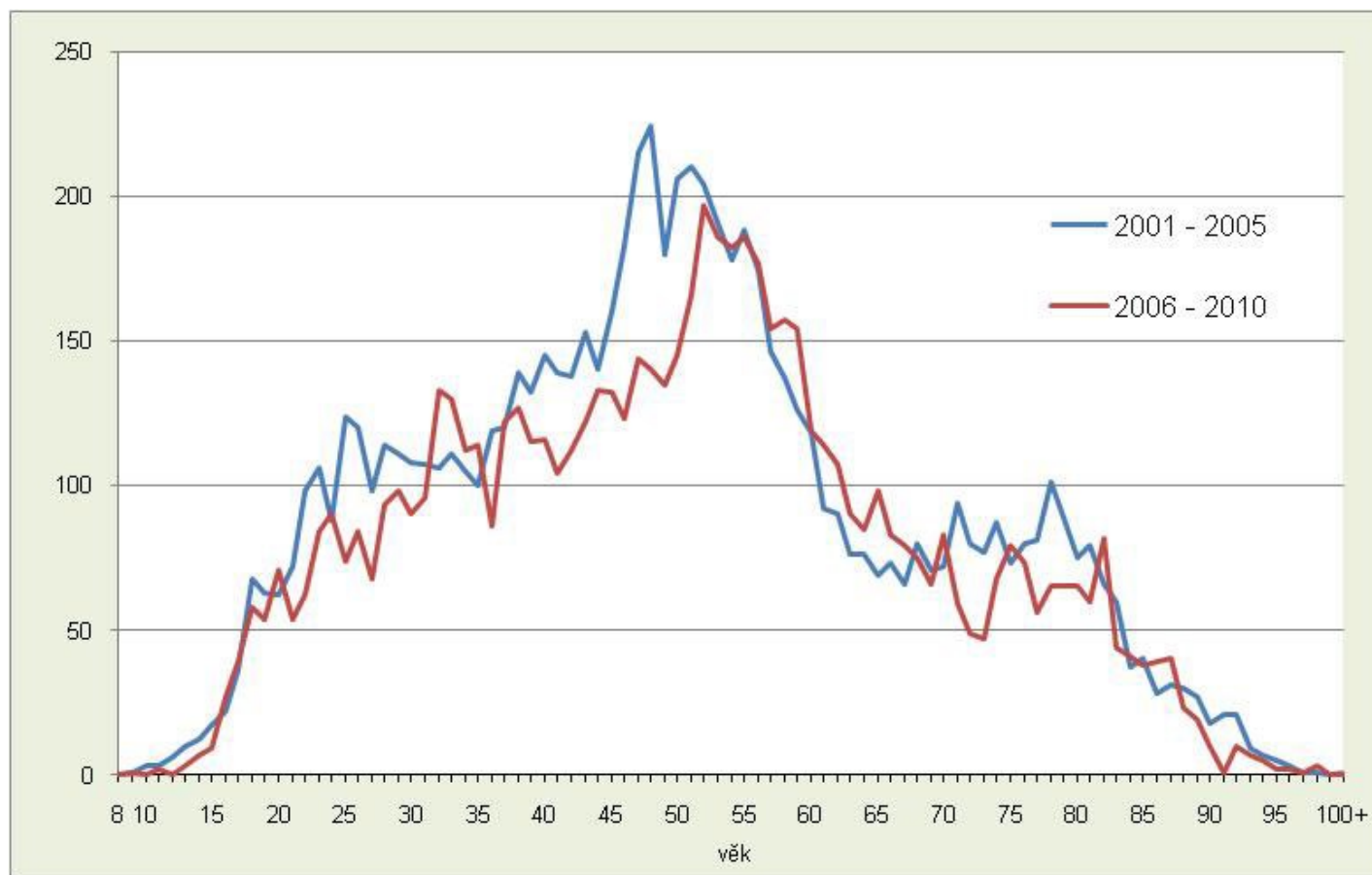
- **V dětství** nevědomky, **v mládí** často ochotně přijímáme rodičovskou podporu a pomoc.
- **Ve stáří** pak spoléháme na to, že „prostředky odložené spotřeby“, nám postačí pro důstojný život.
- **Starost o svůj blahobyt přenecháváme státu.**
- Zapomínáme na svůj vztah sami k sobě. Na svůj nejprivilegovanější majetek.
- je pohodlné, požadovat solidární pomoc v situacích, které mohu vyřešit sám.

Odpovědnost za svůj život

- Ať již je větším problémem provázejícím stáří zhoršené zdraví, nedostatek peněz, samota, ztráta bezpečí či týrání, je jasné, že **povinnost starat se sám o sebe je etickým předpokladem nároku na pomoc od rodiny, komunity, společnosti, státu.** Teprve když nejsme schopni zvládnout nástrahy stáří vlastními silami, můžeme očekávat pomoc druhých.

Smysl života ve stáří

Počet sebevražd v ČR podle věku

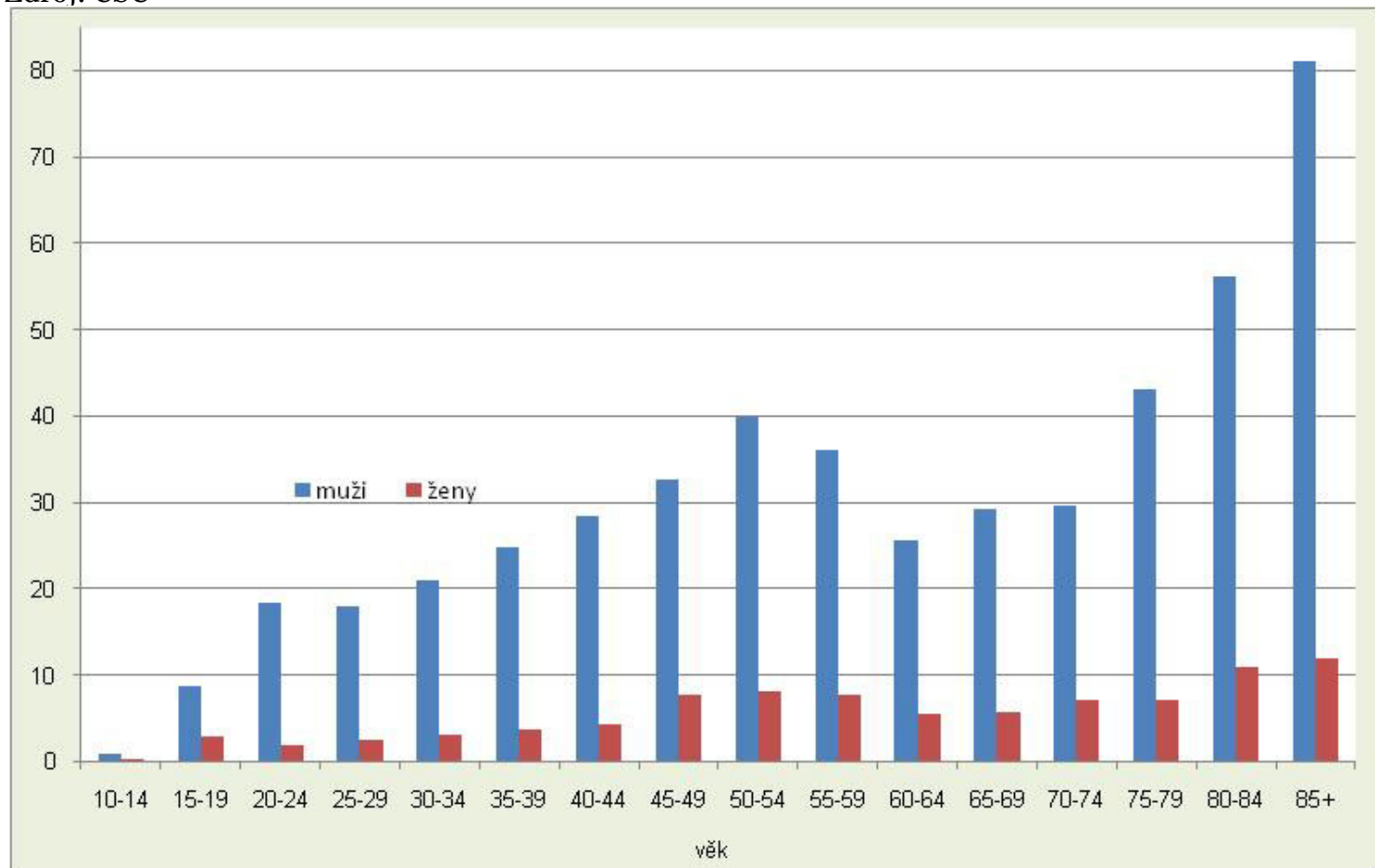
Zdroj: ČSÚ

15.11.2017 Večer České
demografické společnosti

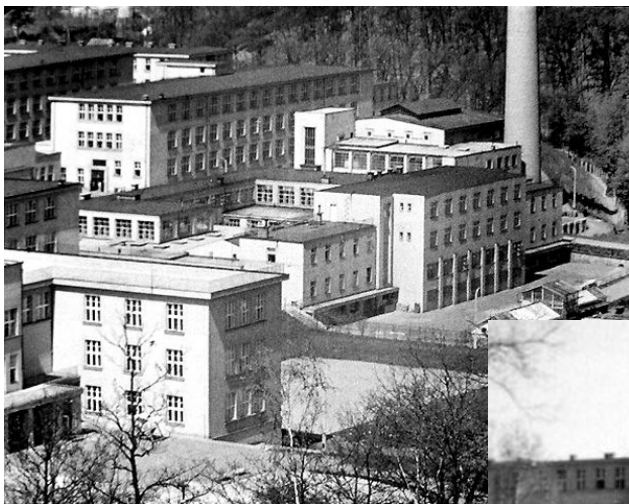
Smysl života ve stáří

Sebevraždy podle pohlaví a věku na 100 tis. obyvatel za roky 2006 – 2010

Zdroj: ČSÚ

Koncepce komunitního centra – Masarykovy domovy

- ***„Jde o splnění lidských povinností šťastnějších členů společnosti vůči druhům méně šťastným. ... důkazem lidského citu a mravní odpovědnosti.“*** *zakládací listina*

Komunita

- Rodina je schopna pružně reagovat na potřeby svých členů.
- Komunity jsou schopny nahradit některé funkce špatně fungující rodiny, rodiny křehké či trýznitelské.
- Komunita dokáže pružně reagovat na potřeby svých členů.

Koncepce komunitního centra

- *Deinstitucionalizace obsahově vyjadřuje posílení prvku bydlení, komunity, individuálního přístupu a **zachování kontinuity života**, včetně posílení role rodiny.*
- ***Profesionálové nemusí být přítom jedinými experty** na naplnění potřeb člověka závislého na pomoci druhých a je nezbytné využít i potenciál neformální pomoci, který skýtá **rodina, komunita, svépomocné skupiny, dobrovolníci.***

Dr. Kubalčíková

Koncepce komunitního centra

- *„Komunitní plánování se pro tyto účely společenské platformy a ucelené podpory musí nutně změnit, že musí vykročit z ranku „sociálních služeb“.*
- *Různé běžné úkony lze právě tak provádět nepružně a draze na svazující standardizované rezortní úrovni profesionálními službami, jako pružně a levně v rámci sousedské výpomoci a komunitní vzájemnosti.*
- ***Lidem tak mnohdy nechybějí ani tak peníze či dobrá vůle, jako informace, znalosti jak postupovat***
- *Dr. Zdeněk Kalvach: SIPS*

- **Edward Franklin Albee** Starý lidi kolikrát radši umřou, poněvadž na ně nikdo nepromluví kloudný slovo.
- **Martin Buber** Být starý je nádherné, pokud jsme nezapomněli, co to znamená začínat.
- **Aulus Cornelius Celsus**
- Nečinnost tělo oslabuje, práce posiluje; první urychluje stáří, druhá prodlužuje mládí.

**Edward Franklin Albee:
Starý lidi kolikrát radši umřou, poněvadž
na ně nikdo nepromluví kloudný slovo.**

